

Internetconsultatie 'Rookvrije schoolterreinen'

DEEL I – REACTIE OP DE CONSULTATIEVRAAG: Wat vindt u van het voorstel?

Wij (23 organisaties, partners van de Alliantie Nederland Rookvrij; zie Deel II) zijn een groot voorstander van de invoering van 100% rookvrije schoolterreinen. Wij spreken dan ook onze steun uit voor het voorstel.

Rookvrije schoolterreinen als noodzakelijke volgende stap op weg naar een Rookvrije Generatie

Met de invoering van rookvrije schoolterreinen wordt een noodzakelijke volgende stap gezet op weg naar een Rookvrije Generatie. Nog steeds beginnen er iedere week honderden kinderen met dagelijks roken. Veel van deze kinderen staken op het schoolplein hun eerste sigaret op. Dat kan niet de bedoeling zijn. Zien roken, doet roken. Daarom is het belangrijk dat er rondom kinderen en jongeren niet wordt gerookt. De afgelopen jaren zijn er gelukkig steeds meer scholen geweest die ervoor hebben gekozen om het goede voorbeeld te geven en hun eigen terrein rookvrij te maken. Maar er is ook nog steeds een groot aantal schoolterreinen dat niet rookvrij is. Het is hoog tijd dat daar snel verandering in komt.

Al in 2016 nam de Tweede Kamer het amendement van Dik-Faber aan om per 2020 een wettelijk rookverbod in te voeren voor schoolterreinen. Dit als stok achter de deur, om er zeker van te zijn dat 100% rookvrije schoolterreinen niet alleen een ambitie zou blijven, maar echt realiteit zou worden. De uitvoerende regelgeving heeft even op zich laten wachten. Wij zijn blij dat met het voorliggende voorstel nu duidelijkheid¹ wordt gecreëerd over wat er van onderwijsinstellingen verwacht wordt, zodat deze instellingen snel aan de slag kunnen met het rookvrij maken van hun terreinen.

Eén duidelijke norm: op schoolterreinen wordt niet gerookt

Met dit voorstel wordt ingezet op het stellen van één duidelijke norm. Uit onderzoek naar rookvrije schoolterreinen weten we dat het voor een succesvolle invoering van belang is om géén uitzonderingen te creëren². We steunen dan ook van harte dat er in de voorgestelde regelgeving voor is gekozen om géén uitzonderingen op te nemen over specifieke plekken, tijden, personen, et cetera waarvoor het rookverbod niet zou gelden. Dit betekent onder meer dat er geen plek is voor rookzones, dat ook het personeel en medegebruikers van het terrein zich aan de regels dienen te houden en dat het rookverbod 24/7 geldt³. De norm is daarmee duidelijk en de boodschap is krachtig: op schoolterreinen wordt niet gerookt. Roken wordt op geen enkele wijze meer gefaciliteerd in onderwijsomgevingen.

Het stellen van deze duidelijke norm zal ook de naleving van het verbod ten goede komen. Iedereen weet waar hij of zij aan toe is. Dit wordt verder versterkt door de maatschappelijke beweging op weg naar een Rookvrije Generatie, waarmee ook nadrukkelijk wordt ingezet op het creëren van rookvrije (kind-)omgevingen. We verwachten dat de rookvrije schoolterreinen al snel zullen worden gezien als normaal⁴.

¹ Een (beperkt) aantal aspecten lijkt nog om verdere duidelijkheid te vragen. Het gaat hierbij met name om de afbakening van schoolterreinen in relatie tot het rookverbod. In de nota van toelichting staat vermeld dat door de grote variëteit aan type terreinen in het onderwijs het rookvrij maken van de terreinen om een casus-specifieke aanpak vraagt. Op verschillende plaatsen in de nota worden concrete voorbeelden gegeven, maar daarmee is die grote variëteit niet volledig gedekt. We kunnen ons voorstellen dat dit nu en in de toekomst vragen oproept. We gaan ervan uit dat in overleg met de onderwijsinstellingen en -raden wordt toegewerkt naar duidelijke antwoorden op deze vragen.

² Rozema, A. (2018). *Schools as smoke-free zones. Implementation and the impact of outdoor school ground smoking bans at secondary schools*. Enschede: Ipskamp.

³ Met de verduidelijking dat er sprake dient te zijn van actieve handhaving van het rookverbod tijdens openings- en gebruikstijden is wat ons betreft een goede balans gevonden tussen uitvoerbaarheid voor de onderwijsinstellingen en het streven om één duidelijke norm te willen stellen.

⁴ Dat is ook wat eerder onderzoek laat zien: Rozema, A. (2018). Zie voetnoot 2.

Belangrijk dat de terreinen van alle typen onderwijsinstellingen rookvrij worden

We zijn blij dat er met dit voorstel voor is gekozen om de terreinen van de gehele onderwijssector (po, vo, mbo, hbo en wo) rookvrij te maken. Ook dit draagt bij aan het creëren van de norm dat het normaal is om niet te roken rondom onderwijsinstellingen. We sluiten ons aan bij de argumentatie uit de nota van toelichting dat het voor alle studenten belangrijk is om onderwijs te krijgen in een rookvrije omgeving; iedere student heeft het recht om beschermd te worden tegen blootstelling aan tabaksrook. Met onze gezamenlijke inspanningen willen we ervoor zorgen dat huidige en toekomstige generaties van kinderen nooit meer beginnen met roken, ook niet zodra zij 18 jaar zijn geworden. We willen deze kinderen een rookvrije toekomst bieden. Daar past een rookvrije schoolomgeving bij, in iedere fase van hun leven.

Ook onder het Nederlands publiek is er veel draagvlak voor rookvrije terreinen binnen de gehele onderwijssector (zie Tabel 1). 63% van de Nederlanders is het eens met een wettelijk rookverbod op het terrein van een hbo/universiteit. Voor het schoolterrein van een basisschool geldt zelfs dat 95% dit steunt.

Tabel 1: In hoeverre bent u het eens met een wettelijk rookverbod op ...?

	<i>(Helemaal) mee eens</i>	<i>Niet mee eens, niet mee oneens</i>	<i>(Helemaal) niet mee eens</i>
Het schoolterrein van een basisschool	95%	3%	2%
Het schoolterrein van een middelbare school	89%	7%	4%
Het schoolterrein van een mbo	77%	13%	10%
Het terrein van een hbo/ universiteit	63%	18%	18%

Bron: onderzoek uit april 2019, uitgevoerd door Kantar onder 1127 Nederlanders (van 18 jaar en ouder), in opdracht van KWF Kankerbestrijding.

Inpandige rookruimtes en het gebruik van rookloze tabaksproducten en aanverwante producten

Ten aanzien van twee punten is er nog wel sprake van een onwenselijke situatie met betrekking tot het creëren van één duidelijk norm. Deze komen voort uit de bestaande wet- en regelgeving met betrekking tot het rookverbod in gebouwen. Zo verandert dit voorstel niets aan het feit dat inpandige rookruimtes nog steeds zijn toegestaan en geldt het wettelijk rookverbod op schoolterreinen alleen voor het roken van tabaksproducten en niet voor het gebruik van andere tabaksproducten en van aanverwante producten, zoals e-sigaretten. Als gevolg hiervan, is het – juridisch gezien – mogelijk dat er ook na 1 augustus 2020 nog steeds schoolomgevingen zijn die in feite niet rookvrij zijn.

Voor beide aspecten geldt dat wet- en regelgeving in de maak is om hierin verandering aan te brengen. Daar kijken wij naar uit. We begrijpen de in de nota van toelichting genoemde redenen om hier niet op vooruit te willen lopen. Tegelijkertijd roepen we de staatssecretaris op om onderwijsinstellingen wel nadrukkelijk aan te moedigen⁵ om nu al over te gaan tot het sluiten van eventuele inpandige rookruimtes en om alle tabaksproducten en aanverwante producten (zoals e-sigaretten) onder het rookverbod te scharen. Onderzoek laat zien dat dit bijdraagt aan een succesvolle invoering van rookvrije schoolterreinen⁶. Bovendien kan daarmee worden voorkomen dat onderwijsinstellingen op korte termijn opnieuw wijzigingen moeten doorvoeren⁷. Het is belangrijk dat onderwijsinstellingen zich daarvan bewust zijn.

⁵ Onder meer in de beschikbare ondersteuningsmaterialen.

⁶ Rozema, A. (2018). Zie voetnoot 2.

⁷ Voor de uitbreiding van het wettelijk rookverbod naar alle tabaksproducten en e-sigaretten geldt zelfs dat de beoogde datum van inwerkingtreding (1 juli 2020) ligt voor de beoogde datum van inwerkingtreding van deze regelgeving omtrent rookvrije schoolterreinen (1 augustus 2020).

Het belang van een goed ondersteuningsaanbod

In de nota van toelichting wordt verwezen naar het ondersteuningsaanbod dat het Trimbos-instituut, in opdracht van het ministerie, biedt aan onderwijsinstellingen om te komen tot een rookvrije terrein⁸. Er wordt onder meer gesproken over een helpdesk, stappenplannen en het organiseren van bijeenkomsten. We vinden het belangrijk dat een ondersteuningsaanbod beschikbaar is voor onderwijsinstellingen. Daarbij is wel van belang dat dit aanbod wordt ingezet om scholen proactief te ondersteunen én dat sprake is van voldoende capaciteit.

Met name over het zogenaamde waterbedeffect – het verschuiven van het ‘rookprobleem’, bijvoorbeeld naar net buiten het schoolterrein of de wijk in – zullen naar verwachting veel vragen worden gesteld. Daar moet, in overleg met scholen, een duidelijk antwoord op komen. De samenwerking tussen onderwijsinstellingen en gemeenten is hierbij ook van groot belang. Het zou goed zijn om ook in het ondersteuningstraject de verbinding tussen deze twee sectoren te leggen.

Wat ons betreft zou ook het delen van goede voorbeelden onderdeel moeten uitmaken van het ondersteuningsaanbod. In de nota van toelichting worden onderwijsinstellingen aangemoedigd om een voorbeeldfunctie aan te nemen en ervaringen en tips te wisselen. Daar moet dan wel een platform voor zijn. We zien dat er in alle onderwijssectoren al diverse voorbeelden zijn van instellingen die het goede voorbeeld geven. En van gemeenten die stappen zetten met betrekking tot de omringende openbare ruimte^{9,10}. Door hun ervaringen en tips een podium te geven, kunnen ook anderen worden geïnspireerd.

Het belang van communicatie ter ondersteuning van de nieuwe norm

Naast een goed ondersteuningsaanbod, is ook communicatie van belang. In het Preventieakkoord is afgesproken dat het ministerie van VWS een communicatietraject zal starten om schoolbesturen te informeren over de aankomende wettelijke verplichting. De nieuwe norm (dat op schoolpleinen niet wordt gerookt) dient ook bij het algemeen publiek onder de aandacht te worden gebracht, met een centrale rol voor het waarom van de maatregel: het beschermen van kinderen.

⁸ Hierbij hoort, wat ons betreft zeer terecht, ook het wijzen op de mogelijkheden voor ondersteuning bij stoppen met roken.

⁹ Gemeenten kunnen hier op verschillende manieren een rol in spelen. Onder meer door gebruik te maken van hun bevorderende bevoegdheid. Wij zijn blij dat in deze nota van toelichting expliciet is benoemd dat het wettelijk rookverbod niet in de weg staat aan de autonome verordenende bevoegdheden van de gemeente ten aanzien van de openbare ruimte. Daar bestaat nu nog veel discussie over. We roepen op om te komen tot een eenduidige boodschap op dit terrein en die breed kenbaar te maken. Scholen zijn gebaat bij oplossingen (en niet bij langdurige discussies over uiteenlopende juridische interpretaties).

¹⁰ Voor het optimaliseren van het ondersteuningsaanbod zou aanvullend kunnen worden gekeken naar andere sectoren. Er zijn steeds meer organisaties die het niet langer willen faciliteren van roken omarmen als uitgangspunt en diverse stappen zetten om een rookvrije (werk)omgeving te creëren, op hun gehele terrein. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om zorginstellingen en bedrijven. Ook van de ervaringen uit deze sectoren kan gebruik worden gemaakt. Zie bijvoorbeeld <https://rookvrijezorg.rokeninfo.nl/> en <https://rookvrijgeneratie.nl/bedrijven/tips/creer-een-rookvrije-werkomgeving/>.

DEEL II – ACHTERGRONDINFORMATIE OVER DE INDIENENDE PARTIJEN

Deze reactie is ingediend namens de volgende **23** organisaties:

1. **Hartstichting**
2. **KWF Kankerbestrijding**
3. **Longfonds**
4. **Alfa-college**
5. **Coöperatie Cohesie U.A.**
6. **Eela**
7. **Gemeente Berg en Dal**
8. **Gemeente Haarlem**
9. **Gemeente Harlingen**
10. **Gemeente Roermond**
11. **GGD Gelderland Zuid**
12. **GGD Hollands Midden**
13. **Hersenstichting**
14. **HKN Huisartsen**
15. **International Federation of Medical Students' Associations - the Netherlands (IFMSA-NL)**
16. **Koninklijke Nederlandse Maatschappij tot bevordering der Tandheelkunde (KNMT)**
17. **Long Alliantie Nederland (LAN)**
18. **MostWare Automatisering B.V.**
19. **Nederlandse Vereniging voor Kindergeneeskunde (NVK)**
20. **Noorderpoort**
21. **PinK-FOX**
22. **V&VN Praktijkverpleegkundigen & Praktijkondersteuners**
23. **Vereniging Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde (NTvG)**

Deze 23 organisaties zijn partners van de Alliantie Nederland Rookvrij. Samen met een groeiend aantal partijen en individuen zetten deze organisaties zich in voor het laten opgroeien van een Rookvrije Generatie.

De organisaties zijn van mening dat ieder kind het recht heeft om rookvrij op te groeien. Iedere ouder zou de kans moeten krijgen om zijn of haar kind rookvrij op te laten groeien: vrij van blootstelling aan tabaksrook en de verleiding om te gaan roken. De organisaties zijn dan ook blij dat de ambitie om te komen tot een Rookvrije Generatie een belangrijke doelstelling is geworden in het Nationaal Preventieakkoord. Met het doorvoeren van alle afspraken uit het akkoord, kan een mooie volgende stap gezet worden op weg naar het realiseren van deze doelstelling.

Het belang van een Rookvrije Generatie – en daarmee van het maatregelenpakket uit het Nationaal Preventieakkoord – is groot. Roken is veruit de belangrijkste vermijdbare oorzaak van ziekte en sterfte in Nederland. Jaarlijks overlijden er meer dan 20.000 mensen aan de gevolgen van roken en meerroken. En toch beginnen er iedere week weer honderden kinderen met dagelijks roken. Als zij blijven roken, is de kans meer dan 50% dat zij overlijden aan de gevolgen daarvan.

Bovendien is er in de maatschappij een breed draagvlak voor het beschermen van kinderen tegen de gevaren van roken: 86% van de Nederlandse volwassenen vindt dat de overheid maatregelen moet nemen om kinderen te beschermen tegen tabaksrook en 85% vindt dat de overheid maatregelen moet nemen om kinderen te beschermen tegen de verleidingen van tabaksproducten. 80% is voor maatregelen vanuit de overheid om er voor te zorgen dat jongeren (onder de 18 jaar) niet beginnen met roken¹¹.

¹¹ Onderzoek uit april 2019, uitgevoerd door Kantar onder 1127 Nederlanders (van 18 jaar en ouder), in opdracht van KWF Kankerbestrijding.